

BILEĆA

Kraj v Hercegovini znan v stari Jugoslaviji po taborišču političnih zapornikov. Tu je bil zaprt tudi pesnik Milan Apih, ki je napisal znano uporniško pesem BILEČANKA. Po letu 1945 je bila ustanovljena v prostorih taborišča šola za rezervne pehotne podoficirje za celo Jugoslavijo.

Od septembra 1958 do konca marca 1959 sem bil v rezervni podoficirski šoli v Bileći. V to šolo so razporejali dijake srednjih šol in študente. V tem času nas je bilo iz Slovenije več kot sto.

Po opravljeni šest mesečni šoli smo bili razvrščeni po celotni Jugoslaviji. Jaz sem bil v naslednjih mesecih dodeljen k Titovi gardi v Beogradu (kasarne Topčider).

V Bilečo smo iz Ljubljane odpotovali s posebnim vlakom, ki se je dopolnjeval do Sarajeva. Potovali smo tudi po progi Dobož – Banjaluka, katero sem tudi jaz pomagal graditi dva poletna meseca v letu 1951. Iz Sarajeva smo potovali v Bilečo s »Čirom« (ozkotirna železnica). Ker smo imeli nekaj ur postanka, smo lahko si ogledali Sarajevo. Ob polnoči smo odpotovali iz Sarajeva. V dopoldanski uri smo prisopihali do Popovega polja (veliko kraško polje), kjer smo imeli postanek. Vodja transporta nas je vse povabil na primeren kraj in razlagal o pokrajini – Popovem polju, o Hercegovskem krasu in nadaljnji vožnji do Bileće, kamor smo prispeli po dvanajsti uri. Iz postaje smo odkorakali skozi Bilečo proti kasarnam na pobočju nasproti kraja. Naše vojaške zaboje so pripeljali s kamionom. Že na vhodu so nas ostrigli in razkužili. Drugi dan smo dobili vojaško obleko in tako smo postali vsi enaki »pitomci«. Razdelili so nas po različnih enotah in kasarnah. Šele čez par dni smo se razpoznavali.

Po večerji smo se Slovenci družili s slovensko pesmijo. Tako je nastal pevski zbor, ki ga je ves čas vodil Danilo Čadež iz Solkana. Zbor je nastopal na vseh proslavah v kasarni in v mestecu Bileća.

Jaz sem bil dodeljen v protiletalsko četo (mitraljezi 12 mm –Browning). Polovico časa smo se učili teorije, ostali del pa praktično v naravi. K naši enoti so spadali tudi konji za vprego v manjše vozove za prevoz mitraljezov, če smo imeli daljše pohode. Občasno smo dežurali ob konjih (negovanje, krmljenje, urejanje hleva...) Urjenje je bilo vsestransko (pohodi, strelske vaje, kopanje zaklonišč – v kraški vrtači v bližini vhoda v kasarne, učenje teorije v učilnicah. Tako nam je hrana (zajtrk, kosilo in večerja) zelo teknila čeprav je bilo gosti zelje.

Ob praznikih smo dobili celo skodelico črnega vina. Ob nedeljah popoldne smo lahko obiskali gostilne v mestecu.

Iz Bileće sem odšel v Beograd samo v letni obleki in jo tam nosil do odpusta iz vojske. Zamenjali so mi samo čevlje in mi dali škornje, ki so bili del opreme »gardista«. Škornja nista bila enaka po višini. Eden mi je segal samo do polovice meč (zaradi mehkega usnja). Če sem hotel ob nedeljah obiskati mesto, sem si moral izposojati praznično obleko in škornje od vojakov in vsakokrat si prišiti čin in oznake. Vojaško bluzo sem si opral vsako nedeljo in jo sušil na vetru ali delno mokro oblekel. Takratni rezervisti smo bili zelo neupoštevani. Četni starešina me ni poslušal, ko sem ga prosil za dodatno obleko, kot so imeli vojaki in primerne škornje. V Beogradu sem vodil vod vojakov.

Po vrnitvi iz vojske sem po stopnjah postal rezervni kapetan v TE. V Teritorialni enoti sem bil odlikovan z Odlikovanjem za vojne zasluge s srebrnima mečema. Podpisal je Tito.

Nova Gorica, marec 2015

Aldo Marušič (81 let)
Cankarjeva 78, 5000 N.G.